

Rolnummer 2683
Arrest nr. 162/2003 van 10 december 2003

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Tongeren.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot en L. Lavrysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 2 april 2003 in zake J.-M. Krummes tegen de n.v. KBC Verzekeringen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 7 april 2003, heeft de Arbeidsrechtbank te Tongeren de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Houdt de omstandigheid dat krachtens artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 de getroffen(e) of zijn rechthebbenden geen uitbetaling van ten hoogste een derde van de waarde van de hun toekomende rente als kapitaal verkrijgen, voor de ongevallen waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van 10 pct. of minder dan 16 pct. geschiedt, doch waarbij de blijvende arbeidsongeschiktheid met terugwerkende kracht wordt bepaald op een consolidatiedatum vóór de inwerkingtreding van artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet (zijnde 1 januari 1994), echter waarbij de graad slechts wordt bekrachtigd bij een gerechtelijke beslissing die op een datum na 1 januari 1997 in kracht van gewijsde treedt, terwijl voor de arbeidsongevallen waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van 10 pct. of minder dan 16 pct. geschiedt, waarvoor de blijvende arbeidsongeschiktheid en de consolidatiedatum tevens met terugwerkende kracht wordt bepaald vóór de inwerkingtreding van artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet, doch waarbij de graad wordt bekrachtigd bij een gerechtelijke beslissing die vóór 1 januari 1997 in kracht van gewijsde trad, een schending in van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en het niet-discriminatiebeginsel vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, dat binnen éénzelfde groep rechtsonderhorigen, namelijk getroffen(e) van een arbeidsongeval in het algemeen, een verschil in behandeling wordt ingesteld waarvoor geen objectieve en redelijke verantwoording bestaat ? »

Memories zijn ingediend door :

- J.-M. Krummes, wonende te 3294 Diest, Kruisstraat 97;
- de n.v. KBC Verzekeringen, met zetel te 3000 Leuven, Waaistraat 6;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 22 oktober 2003 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. I. Schoofs *loco* Mr. P. Vanagt, advocaten bij de balie te Tongeren, voor J.-M. Krummes;
 - . Mr. J. Koninckx, advocaat bij de balie te Hasselt, voor de n.v. KBC Verzekeringen;
 - . Mr. D. De Meyer *loco* Mr. M. Beelen, advocaten bij de balie te Leuven, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers L. Lavrysen en P. Martens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Op 23 maart 1998 heeft het Arbeidshof te Antwerpen aan J.-M. Krummes, met ingang van 22 juli 1993, een vergoeding voor blijvende economische arbeidsongeschiktheid toegekend van 12 procent. De betrokkene vraagt de uitbetaling van een derde van de waarde van de hem toekomende rente als kapitaal. Rekening houdend met artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, weigert de n.v. KBC Verzekeringen dat verzoek in te willigen. Daarop dagvaardt de betrokkene de verzekeringsmaatschappij. Op zijn verzoek stelt de Arbeidsrechtbank te Tongeren de hiervoor aangehaalde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1. J.-M. Krummes is van oordeel dat het in het geding zijnde verschil in behandeling niet op een objectief criterium berust en niet redelijk verantwoord is. Hij verliest het recht op de uitkering van een derde van het kapitaal, terwijl andere personen in dezelfde omstandigheden bij een normale en correcte bepaling van de blijvende invaliditeit vóór 1 januari 1997 wel dat recht genieten. De wet zou naar zijn oordeel niet discriminerend zijn geweest indien zij slechts van toepassing was op de arbeidsongevallen die na 1 januari 1997 plaatsvonden.

A.2. De Ministerraad besluit een overzicht van de wetsgeschiedenis met de volgende samenvatting. Waar de wetgever aanvankelijk aan alle getroffen personen de mogelijkheid gaf om een deel (ten hoogste één derde) van de vergoeding te laten uitbetalen in kapitaal, werd van die mogelijkheid afgestapt in het kader van noodzakelijke besparingsmaatregelen. Aanvankelijk werden enkel de personen met een arbeidsongeschiktheid van minder dan 10 procent door die maatregelen getroffen, later ook die met een arbeidsongeschiktheid van minder dan 16 procent.

De Ministerraad merkt op dat binnen de groep van slachtoffers van een arbeidsongeval een onderscheid wordt gemaakt door de datum waarop de gerechtelijke beslissing die de blijvende arbeidsongeschiktheid bepaalt in kracht van gewijsde is getreden. Vermits dat onderscheid samenvalt met de datum van inwerkingtreding van de in het geding zijnde bepaling, zou er van enige discriminatie geen sprake zijn. De Ministerraad brengt in dat verband in herinnering dat de onmiddellijke werking van de wet de algemene regel is. Het onderscheid, dat bestaat in het al dan niet in kracht van gewijsde zijn van de uitgesproken of nog uit te spreken rechterlijke beslissingen, is precies de uiting van de onmiddellijke werking van de wet, die geen rechtsverhoudingen mag aantasten die vóór haar inwerkingtreding definitief zijn ontstaan.

In ieder geval, zo vervolgt de Ministerraad, is het verschil in behandeling redelijk verantwoord in het licht van de bekommernis van de wetgever om het financieel evenwicht van de sociale zekerheid op een rechtvaardige en objectieve wijze te kunnen handhaven. Immers, indien de verzekeringsmaatschappijen het volledige kapitaal aan het Fonds voor arbeidsongevallen storten, bestaat de besparing in de winst die dat Fonds maakt doordat het dat kapitaal kan beheeren en aan de slachtoffers slechts een rente dient uit te keren. Uit de parlementaire voorbereiding zou blijken dat de maatregelen dringend moesten worden genomen om op korte termijn effectieve besparingen te realiseren en aldus de toetreding van België tot de economische en monetaire unie mogelijk te maken. Indien de wetgever de in het geding zijnde maatregel slechts van toepassing had verklaard op ongevallen gebeurd na 1 januari 1997 zouden de financiële gevolgen te lang op zich hebben laten wachten.

Overigens is de Ministerraad van oordeel dat het de overheid toekomt te bepalen welke besparingsmaatregelen opportuun zijn. Dat binnen de arbeidsongevallenwetgeving in de eerste plaats de categorie van slachtoffers met de laagste arbeidsongeschiktheid wordt getroffen, zou gerechtvaardigd zijn omdat die categorie vaak geen inkomsten derft door het ongeval. In de meeste landen zou aan die categorie zelfs geen vergoeding worden uitgekeerd.

Ten slotte merkt de Ministerraad op dat de vergoedingen bij arbeidsongeschiktheid bestemd zijn om aan de getroffene een vervangingsinkomen te verschaffen naar aanleiding van het verlies van de economische geschiktheid om te werken, wat in principe een loonverlies tot gevolg zou moeten hebben. Met verwijzing naar de rechtspraak en de rechtsleer, meent de Ministerraad dat een uitkering in de vorm van een rente de meest passende wijze van herstel van de schade is. De uitkering in de vorm van een kapitaal is derhalve een uitzondering die door de wet slechts aan de getroffenen met een blijvende arbeidsongeschiktheid vanaf 16 procent wordt toegestaan, ten hoogste voor één derde en voor zover de rechtbank heeft beslist dat de kapitaalsuitkering in het belang is van de getroffene.

A.3. De n.v. KBC Verzekeringen schaart zich achter de standpunten van de Ministerraad.

- B -

B.1. Artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 bepaalt :

« Voor de ongevallen overkomen vanaf 1 januari 1988 en waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van minder dan 10 pct. geschiedt hetzij bij een bekrachtiging van de overeenkomst met datum vanaf 1 januari 1994, hetzij bij een gerechtelijke beslissing die op een datum vanaf 1 januari 1994 in kracht van gewijsde treedt, wordt de waarde van de jaarlijkse vergoeding en van de rente als kapitaal gestort bij het Fonds voor arbeidsongevallen, zoals bepaald in artikel 51^{ter}.

Deze regeling vindt eveneens toepassing op de ongevallen overkomen vanaf 1 januari 1988 waarvoor de getroffene genezen verklaard werd zonder blijvende arbeidsongeschiktheid vanaf 1 januari 1994 of waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van 10 pct. of meer geschiedt bij een in het eerste lid bedoelde bekrachtiging of gerechtelijke beslissing, ingeval een bekrachtigde overeenkomst-herziening of een in kracht van gewijsde getreden gerechtelijke beslissing de jaarlijkse vergoedingen en renten na herziening vaststelt op een graad van minder dan 10 pct.

Voor de ongevallen waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van 10 pct. tot minder dan 16 pct. geschiedt bij een bekrachtiging van de overeenkomst met een datum vanaf 1 januari 1997, hetzij bij een gerechtelijke beslissing die op een datum vanaf 1 januari 1997 in kracht van gewijsde treedt, wordt de waarde van een desgevallend aan de index van de consumptieprijzen gekoppelde jaarlijkse vergoeding of rente als kapitaal gestort bij het Fonds voor Arbeidsongevallen, zoals bepaald in artikel 51^{ter}.

Het voorgaande lid vindt eveneens toepassing op de ongevallen waarvoor de getroffene zonder blijvende arbeidsongeschiktheid genezen verklaard werd vanaf 1 januari 1997 of waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van minder dan 10 pct. of tenminste 16 pct. geschiedt bij een in het voorgaande lid bedoelde bekrachtiging of gerechtelijke beslissing, ingeval een bekrachtigde overeenkomst-herziening of een in kracht

van gewijsde getreden gerechtelijke beslissing de jaarlijkse vergoedingen en renten na herziening vaststelt op een graad van 10 pct. tot minder dan 16 pct.

In die gevallen vindt artikel 45, eerste lid, geen toepassing. »

Artikel 45, eerste lid, van dezelfde wet bepaalt :

« De getroffene en de echtgenoot kunnen vragen dat ten hoogste één derde van de waarde van de hun toekomende rente als kapitaal wordt uitbetaald.

Dit verzoek kan op elk ogenblik, zelfs na de vestiging van het kapitaal, worden gedaan. De rechter beslist zo voordelig mogelijk voor de verzoeker.

Het kapitaal wordt berekend overeenkomstig het tarief vastgesteld door de Koning en in functie van de leeftijd van de getroffene of de rechthebbende op de eerste dag van het kwartaal dat volgt op de beslissing van de rechter. Vanaf deze datum is van rechtswege intrest verschuldigd op dit kapitaal. »

B.2. De uitkering wegens blijvende arbeidsongeschiktheid verschaft het slachtoffer van een arbeidsongeval een vervangingsinkomen naar aanleiding van het verlies van zijn economische geschiktheid tot werken. De uitkering wordt verstrekt in de vorm van een jaarlijkse rente. Op verzoek van de getroffene kan de rechtbank evenwel toestaan dat een deel van de waarde van de hem toekomende rente (ten hoogste één derde) als kapitaal wordt uitgekeerd (artikel 45).

Om besparingsredenen werd die mogelijkheid door de wet van 30 maart 1994 in beginsel uitgesloten voor de arbeidsongevallen overkomen vanaf 1 januari 1988, waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van minder dan tien percent geschiedt hetzij bij een bekrachtiging van de overeenkomst met datum vanaf 1 januari 1994, hetzij bij een gerechtelijke beslissing die op een datum vanaf 1 januari 1994 in werking treedt (artikel 45^{quater}, eerste lid).

Om dezelfde redenen werd die mogelijkheid door het koninklijk besluit van 16 december 1996, bekrachtigd door de wet van 13 juni 1997, eveneens uitgesloten voor de arbeidsongevallen waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van tien percent tot minder dan zestien percent geschiedt hetzij bij een bekrachtiging van de overeenkomst met datum vanaf 1 januari 1997, hetzij bij een gerechtelijke beslissing die op een datum vanaf 1 januari 1997 in werking treedt (artikel 45^{quater}, derde lid).

B.3. Het Hof wordt niet gevraagd of het onderscheid op grond van de graad van arbeidsongeschiktheid een discriminatie inhoudt, maar enkel of het onderscheid vervat in artikel 45*quater*, derde lid, op grond van de datum van bekrachtiging van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid, vóór of vanaf 1 januari 1997, een discriminatie inhoudt wat de toepassing van artikel 45*quater*, vijfde lid, betreft.

B.4. De voormelde datum van bekrachtiging van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid valt samen met de datum van inwerkingtreding van de in het geding zijnde bepaling.

Het criterium van onderscheid houdt in dat de in het geding zijnde bepaling van toepassing is op de rechtsgevolgen die zich voordoen na die datum, ook al dateert het arbeidsongeval van vóór die datum, doch dat zij niet van toepassing is op de op het ogenblik van de inwerkingtreding definitief verwezenlijkte rechtsgevolgen van vroegere arbeidsongevallen.

De werking in de tijd van de in het geding zijnde bepaling wijkt derhalve niet af van de gewone regels van overgangsrecht.

B.5. Indien de wetgever een beleidswijziging dringend noodzakelijk acht, vermag hij te oordelen dat die beleidswijziging met onmiddellijke ingang moet worden doorgevoerd en, in beginsel, is hij niet ertoe gehouden in een overgangsregeling te voorzien. In het algemeen overigens moet de overheid haar beleid kunnen aanpassen aan de wisselende omstandigheden van het algemeen belang. Elke dringende beleidswijziging zou onmogelijk zijn, indien zou worden aangenomen dat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet vereisen dat het vroegere stelsel gedurende een bepaalde periode alsnog moet worden gehandhaafd.

B.6. De slachtoffers van een arbeidsongeval waarvan de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid vanaf 1 januari 1997 is vastgesteld, verliezen overigens niet hun uitkering doch slechts de mogelijkheid om een gedeelte daarvan (ten hoogste één derde) als kapitaal te ontvangen.

B.7. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 45^{quater} van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 december 2003.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts